

10 (22) ЖОВТЕНЬ 2014

ВІСНИК

СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ
УКРАЇНСЬКИХ ЛЕМКІВСЬКИХ
ОБ'ЄДНАНЬ

СЕЛО («ЗАСТРЯГЛО СОНЦЕ МІЖ ДВА КЛЕНИ...»)

ЗАСТРЯГЛО СОНЦЕ МІЖ ДВА КЛЕНИ,
ДИМИТЬ ОБВІЯНА РІПЛЯ,
І ПІЛЬ КОЛОВОРОТ ЗЕЛЕНИЙ
ДОВКОЛА СОНЦЯ ЗАКРУЖЛЯВ.

РІКА МОВ ПОЯС; ЛІСУ СМУГА;
МОВ ПОВІНЬ, ТРАВИ ПІДНЯЛИСЬ.
І ЗНОВУ ЙДЕ МОЛЕБЕНЬ ПЛУГА,
ДЕ ВІЙНИ ВІЯЛИ КОЛИСЬ.

105 РІЧНИЦІ ІЗ ДНЯ НАРОДЖЕННЯ АНТОНИЧА

ЗМІСТ

Наші справи

Нецікаві перспективи лемків	4
Кому потрібне визнання Україною карпато-русинської національної меншини	7
VII З'їзд Об'єднання українців у Польщі	9
Щоб досягти історичної правди	12

Наші люди

Об'єднання лемків в проєкті Бібліотека - місце, де сходяться різні культури	15
Лемки Тернопільщини відзначили 70 річницю з початку насильницького переселення із прабатьківщини	16
Гері Бовмен: «Українці не усвідомлюють, що живуть у раю»	17

Культура

«З усіх людей найбільше я щасливий...» Б.-І. Антонич	19
Стежина лемківського поета	22
У Львівській політехніці презентували книгу художника Осипа Величка «Чарівна Криниця»	24
У РАМКАХ «ЛЕМКОКЛУБУ» ВІДБУЛАСЬ ПРЕЗЕНТАЦІЯ КНИГИ!	25
«Вирій – 2014» між українцями Словаччини (уточнення і побажання)	26

Оголошення та анонси

Словово старійшини

Головний редактор: Софія Федина

Редакційний Назар Радь
колектив: Тарас Радь
Олесь Куйбіда
Богдан Сиванич

Дизайн: Віктор Дудяк
На титульній сторінці картина художника
Михайла Демцю

**Вісник СФУЛО. ©. Офіційне видання
Світової Федерації Українських
Лемківських Об'єднань.
Виходить раз на місяць.**

Основна мета часопису – динамічно висвітлювати діяльність усіх суб'єктів СФУЛО.

Номери вісника можна буде скачати зі сайту СФУЛО: www.sfulo.com/biblioteka
Адреса редакції: visnyk.sfulo@gmail.com.
Можна надсилати свої матеріали.
Рішення про публікацію прийматиме редакційна рада.

Світова Федерація Українських Лемківських Об'єднань (СФУЛО) - неурядова міжнародна громадська організація, яка об'єднує українські лемківські спільноти України, Польщі, Словаччини, Сербії, Хорватії, Канади та США. Основна мета діяльності - забезпечення та захист законних соціальних, економічних, творчих, етнічних, національно-культурних та інших інтересів лемків; розвиток та популяризація лемківської культурної спадщини і духовності на засадах законності, демократії, добровільності та самоврядування.

Офіційна сторінка в інтернеті
www.sfulo.com.

Вступне слово...

І вітер віє від століть,
крилатий, вільний і неспинний,
і вчить свободи, туги вчить
за чимсь незнаним і нестримним.

І повторяє нам прибитим
у зривах страчених намарне,
що вже ніяк життя спинити
і що життя це не казарма.

Вітер від століть, 13 березня 1935

Цей місяць розпочався під знаком творчості Богдана-Ігоря Антонича, великого Лемка, 105 річницю від дня народження якого ми відзначали 5 жовтня. Співець українського народу, голос лемківської громади, філософ прийдешнього життя. Багато унікальних епітетів знайшли для нього дослідники... Але для мене особисто в його творчості найважливіший стержень оптимізму, цілісності, впевненості у перемозі сонця і добра.

А ця перемога нам зараз так потрібна! Особливо в контексті нових загроз, що виникають щодо України, зокрема московська агресія, яка забирає сотні життів захисників України та активізація політичного русинства, що напряду пов'язане з Москвою. Нагадаю, що 15 березня 2014 року поітичні русини Закарпаття звернулися з відкритим листом до Путіна з проханням ввести миротворчі московські війська на територію Закарпаття і захистити їх від «згалицького нацизму». СФУЛО відреагувало на це відкритим листом до Служби безпеки України, яка в свою чергу розпочала кримінальне провадження у цій справі.

І ось нещодавно, коли Україні особливо важко протистояти московському вторгненню з'являється звернення до міжнародної спільноти щодо визнання Україною карпато-русинської національної меншини. Не вдається Москві перемогти на Донбасі, то почали процес із дестабілізації західного регіону, щоб пірвати його єдність і єдність у пориві захистити Україну.

Так що нам усім треба ще більше згртувати свої зусилля у протидії московській агресії, з якого б боку вона не проявлялася, але особливо у сфері політичного русинства, бо воно безпосередньо нас-лемків зачіпає. Бо ми спостерігаємо агонію вмираючого демона... Ще трохи зусиль – і ми будемо вільні!

Та знову проростає творчих сил змагання,
мов стебла трави з-під моху.
В родильних болях в'ється світ,
щоб породити з попелу нову епоху.
До неба зліта похмурий гімн перед ясним світанням.

Гімн перед світанням, 1932

НАШІ СПРАВИ

НЕЦІКАВІ ПЕРСПЕКТИВИ ЛЕМКІВ

Розмова з проф. Богданом Гальчаком, істориком, автором книжки «Dzieje Łemków» («Історія лемків» – ред.)

Ярослав Пристах: *Що Вас спонукало написати «Історію лемків»? Адже рідко хто пише історію окремої етнографічної групи. Найчастіше науковці пишуть історію етнічних груп, які називаються народами, або історію певної території. Лемки не були помітним суб'єктом в історії не тільки Європи, але й України та Польщі. За таким принципом можна почати писання історії поліщуків чи бойків.*

Богдан Гальчак: Переконавання в тому, що власну історію можуть мати лише виключно народи, – це вже в минулому. Тепер однією з ведучих течій історичної науки є мікроісторія. З'являються опрацювання на тему історії спільнот, менших, ніж народ. Такою спільнотою є теж лемки, для яких характерна чітка відмінність серед українського етносу. Звичайно, історія лемків – це частина історії українського народу. Опрацювання, присвячене цій тематиці не тільки не окрадають історію України, а, навпаки, її збагачують. Не можна обмежувати історію України до запорозьких козаків. Опрацювання історії

лемків у синтетичному вигляді тим більше необхідні, оскільки частина польських, словацьких і сербських істориків намагається маніпулювати, коли представляє історію етнічної групи. Вони стараються «відірвати» лемків від українського етносу. Щоб рішуче протиставитися такого роду діяльності, треба знати історію лемків, написану дуже ретельно. Звичайно, бажані були б опрацювання історії й інших українських регіональних груп, таких, як поліщуки, бойки та гуцули. Однак з певним застереженням ці опрацювання мали б представляти історію конкретних етнічних груп у рамках загальної української історії.

Ми як меншина досконало розуміємо, чим є мікроісторія. Наша громада написала вже чимало монографій, які стосуються сіл. Щодо маніпуляцій, то саме монографії на тему Лемківщини чи лемків дуже політизовані представниками «карпатсько-русинської орієнтації». Чи Ви не боїтеся, що Ваша популярна праця зустрінеться з такими ж закидами з їхнього боку?

Думаю, що моя книжка не сподобається прибічникам «карпатсько-русинської орієнтації». Якщо йдеться про точку зору прибічників цієї орієнтації, вона часто виникає з елементарної недостатності мериторичних знань, але часом має характер і цільової маніпуляції. Варто звернути увагу, наприклад, на питання територіального обсягу Лемківщини як гіпотетичної «Карпатської Русі». У процесі

наукових конференцій я зауважив, що прибічники «карпатсько-русинської орієнтації» називають саме такі кордони, які їм у даному моменті найбільш вигідні. Я багаторазово чув таке переконання, що їх нічого не поєднує з Україною, проте ніколи не чув від них, що їх нічого не поєднує з росіянами. Тимчасом зв'язки, принаймні частини «карпатсько-русинського табору», з Росією – евідентні. Зрештою, саме використання слова «русини» теж можна зрозуміти двозначно. Люди, яких називають у Польщі «росіянами», самі називають себе «русскими», що означає просто русини.

Чим відрізняється історія Лемківщини від історії інших суміжних територій, де проживають українці (Надсяння, Бойківщина)? Які знакові події вплинули на формування свідомості лемків та цієї території, крім, звичайно, Акуїї «Вісла»?

Треба відрізнити історію Лемківщини від історії лемків. Історія Лемківщини – це історія певної території і проживаючих там людей. Вона відноситься як до українців, так теж і до місцевих словаків, поляків, євреїв, циган чи німців. Історія ж лемків відноситься до окремої етнічної групи, не дивлячись на те, чи проживає вона на землі предків, чи поза нею. Лемків характеризує схожість до бойків. Можна припустити, що вони мають спільних предків. Однак історія лемків має теж специфічні риси, які не завжди усвідомлюють в Україні. Землі Лемківщини не входили до складу Київської і Галицької Русі. Лемківщина сформувалася в період пізнього середньовіччя внаслідок колонізації Карпат українським населенням. Це була так звана «волоська колонізація». Спочатку вона обійняла частину Лемківщини, що тепер належить до Словаччини, а тоді вона належала до Угорщини. На польську сторону кордону «волоська колонізація» перенеслася значно пізніше. Таким чином, дійшло до своєрідного феномену. Оскільки в той час це, перш за все, польське населення колонізувало українські землі, то на сучасній Лемківщині українське населення колонізувало польські землі. Цей процес відбувався цілком мирно і за згодою польських та угорських земських власників. Лемки до XIX ст. залишалися у феодальній залежності від польської та угорської шляхти, але ця залежність носила інший характер, ніж на більшості української території. У горах не створювали кріпацьких фільварків. Лемківське населення завжди диспонувало досить широкою незалежністю. Під час т.зв. «галицького повстання» 1846 р. польські селяни масово палили польські шляхетські маєтки, а господарів віддавали в австрійські руки або їх вбивали. Лемки ж вели себе в той самий час дуже спокійно. Польсько-лемківські відношення на протязі століть були досить специфічні. Вони не були позбавлені певної взаємної неприязні, проте не були й ворожі. Лемки і поляки жили в різних світах, проте не перешкоджали один одному. Зі словаками, навпаки, поєднувало лемків відчуття селянської спільноти, скерованої проти угорської шляхти. Словаки довгий час були визнавані лемками за, як вони казали, «наших людей». Чинником, який зближував лемків і словаків, було теж сильне москвофільство.

Першу історію Лемківщини 1936 р. написав Юліан Тарнович, потім маємо ідеологічне видання Лемко-союзу у США і Канаді 1969 р. «История Лемковины» И. Ф. Лемкіна (о. Івана Трохановського). Роберт Магочій та

Іван Поп 2005 р. видали англійською мовою «Енциклопедію історії та культури карпатських русинів». Чим Ваша монографія відрізняється від цих і подібних монографічних праць, які вийшли раніше?

Публікації Тарновича і Лемкіна мають публіцистичний характер. Важко визнати їх як приклад історичних праць навіть популярного характеру. Праця Лемкіна – це, зрештою, публіцистика досить низького рівня. Публікації Попа чи Магочія носять скрайній карпатсько-русинський характер. Автори обходять мовчанням ті фрагменти історії Лемківщини, які є «невигідні» з погляду їх концепції. Моя праця репрезентує українську точку зору, однак я не обминаю і тих фрагментів історії лемків, які не відповідають моїй позиції. Не можна, наприклад, заперечити, що домінуючою течією в лемків протягом багатьох років було москвофільство, скероване в сторону царської Росії. Історія лемків – це, великою мірою, історія нещасливої любові до Росії. Це почуття мусило закінчитися трагічно, оскільки лемки любили не справжню Росію, а неіснуючу, яку вони створили у своїх мріях. Не можна, однак, ставити знак рівності між давніми лемківськими москвофілами і сучасними карпатськими русинами, як це роблять Поп і Магочій. Давні москвофіли не відокремлювалися від українців, а лише вважали, що вони є частиною більшого «руського народу», що сягає від Попраду до Пацифіку.

Як виглядає поле до дискусії? Чи у світі істориків, які займаються лемківським питанням, є простір для діалогу, чи це лише ідеологічна війна між двома позиціями – проукраїнською та неукраїнською? Чи на цьому не втрачає наука?

Звичайно, поле для діалогу існує. І такий діалог має місце. Варто згадати книжку «Tożsamość narodowa Łemków» («Національна тотожність лемків» – ред.) , яку я підготував спільно зі Стефаном Дудрою. В цій праці ми оба представляємо протилежні позиції відносно лемківського питання. Однак дискусія можлива лише між людьми, котрі посилаються на науково-пізнавальні критерії. У випадку осіб, для яких характерний ідеологічний фанатизм, дискусія неможлива навіть тоді, коли учасники спору – професіональні вчені. Дискусія – це важливий чинник розвитку науки. Слабша дискусія означає також послаблення наукового пізнання.

Ви також організовуєте наукові конференції, які стосуються лемківської, русинської та бойківської тематики. Які успіхи конференцій?

Конференції організовує група вчених з кількох наукових осередків Польщі та інших країн. І я учасник цієї групи. До цього часу відбулися чотири конференції. Вони мали велику популярність. Їх безпосереднім ефектом стали чотири томи збірних праць «Łemkowie, Bojkowie, Rusini – historia, współczesność, kultura materialna i duchowa» («Лемки, бойки, русини – історія, сучасність, культура матеріальна і духовна» – ред.) На сьогодні вже готується до видання п'ятий том. У конференції беруть участь вчені різних переконань. Ведуться дискусії. Незважаючи на поділи, ми знаємо, що передусім необхідно рятувати в лемківській

традиції те, що ще можна урятувати. На жаль, деякі вчені, як, наприклад, постаті «карпатсько-русинського табору» не беруть участі в наших конференціях.

Етнографи, етнологи, культурологи, історики віддавна досліджують лемківську культуру. Ви ставите тезу, що лемківство зникає і треба рятувати його духовні та матеріальні пам'ятки. Що тоді вплинуло на те, що лемки серед українських західних етнографічних груп у Польщі є однією з найсильніших груп?

Зникання лемківства у Польщі – це не моя вигадка. Вистачить порівняти дані з Акції «Вісла» з результатами останнього перепису населення. Часто в повітах, де осіла значна кількість лемківських родин, випадки декларування української національності мали інцедентний характер. У деяких випадках (наприклад, у Воловському повіті в Нижній Силезії) це явище набрало шокуючого характеру. В лемківському середовищі зникає знайомість рідних діалектів. Цей факт підтверджують дослідження вчених. Лемки теж не знають української літературної мови. Пануюча думка, що лемки – це найсильніша українська група у Польщі, не підтверджується фактами. У Польщі існують території відносно великої активності, але це лише острови у морі пасивності. Часто наводжу приклад двох сусідніх повітів на Помор'ї – Валецького і Пільського. Перший був заселений у процесі Операції «Вісла» переважно переселенцями з Надсяння, а другий – мешканцями західної Лемківщини. У Валецькому повіті українська активність залишилася до сьогодні досить значною, а в Пільському повіті лемківське населення завжди приймало пасивну поставу і піддалося майже цілковитій асиміляції в чужому середовищі. Зникання лемківської відмінності можна зауважити і в північно-східній Словаччині. Звичайно, я б дуже хотів помилятися у своїй оцінці...

Розмовляв: Ярослав Присташ
Джерело: nasze-slowo.pl

КОМУ ПОТРІБНЕ ВИЗНАННЯ УКРАЇНОЮ КАРПАТО-РУСИНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНШИНИ

Русинська спільнота, Карпато-русинське товариство оприлюднили [Звернення до міжнародної спільноти щодо визнання Україною карпато-русинської національної меншини](#). Звернення, як зазначають його автори, ставить метою «визнати русинів національною меншиною в Україні». Однак, чим викликане таке звернення і які можуть бути

його наслідки?

Автори Звернення стверджують, що «карпато-русини є корінною національністю Карпатського гірського регіону Центрально-Східної Європи». І жодним словом у Зверненні не згадують про те, коли і під впливом яких подій

відбулась трансформація Русі в Україну, як русини стали українцями. Докладні й аргументовані відповіді на ці запитання дав український учений – історик Євген Наконечний у праці [«Украдене ім'я»](#), яка мала вже п'ять видань.

Але і задовго перед ним, наприклад, відомий українець Іван Франко про себе сказав «я єсмь русин», а виданий у Львові у 1888 році «Руський співаник», як зазначили його укладачі, є «збіркою творів українських поетів». Але і виданий зовсім недавно науковий «Літературознавчий словник-довідник» трактує «Антологію Руську» з 1881 року, як «одну з перших антологій української поезії».

Тим не менше активісти, які підтримують Звернення, вважають русинів, які живуть на Закарпатті, окремою нацією. На цій позиції стоїть і Славомір Гір'як – один з русинських активістів, хто підписав звернення.

«Русини – це автохтонне населення цього регіону, вони вже понад тисячоліття присутні в цьому регіоні. Вони здобули свою позицію щодо мирного співжиття з мадярами, словаками, поляками, українцями. Вони мають свою оригінальну релігію. Релігія в русинів – це в принципі православна віра і греко-католицька, і вони мають спільний восточно-слов'янський обряд», – сказав Гір'як в інтерв'ю Радіо Свобода.

Україна на загал також православна і греко-католицька, однак, на думку Славоміра Гір'яка, і попри це русини мали дуже рідко якісь зв'язки з Україною.

Не є аргументом для прихильників Звернення і думка захисника незалежності України, уродженця Закарпаття Августина Волошина, який відносив проблематику русинства до «русофільської агітації» і закликав називати населення Закарпаття українцями... Цитую: «Щоб більше підчеркнути нашу нерозривну єдність із великим українським народом».

Гір'як вважає інакше: «Що стосується позиції русинів у демократичній Європі – це ясно: ми визнані у всіх державах, де таке прохання, така заява до уряду офіційно вийшла. Ми хочемо, щоб ця позиція стала офіційною позицією уряду України».

Рука Москви?

Нинішнє Звернення, на думку словацького публіциста, дослідника Івана Гватя, переносить проблему з суто академічної, наукової площини, в політичну. Визнання русинів окремою національною меншиною в Україні пов'язане з українською кризою, загостренням українсько-російських відносин, вважає він.

«Це потрібно нашим «друзям» у лапках, на Сході і Півночі, це потрібно Москві. Питання русинства виринає завжди при певних конкретних нагодах. Зрештою, воно виринуло перший раз на переломі 80-х і 90-х років минулого століття, коли тріщав Радянський союз по швах. Тоді придумали справу, що русини – це окремий народ від українців. Це було опрацьовано в Інституті імені Міклухо Маклая в Москві. Звідти прийшли деякі товариші на Закарпаття, щоб це далі розбудовувати», – зазначив Гватя у розмові з Радіо Свобода.

У Зверненні згадуються доленосні зміни, які переживає Україна, але не вказано, які, а це принципово важливо, зауважує Гватя.

«Доленосне – це те, що росіяни, по суті, є окупантами і військово розбивають Україну на Сході. Але вони про це говорити не хочуть. Вони використовують доленосні зміни, і це добра нагода, щоб звернутись до громадськості і дипломатів, голів держав, щоб підтримати незалежність Карпатської Русі від України», – каже він.

У березні 2007 року Закарпатська обласна рада визнала русинів національною меншиною, а саме ухвалила рішення про внесення в перелік національностей області національності «русини».

Нинішнє звернення організації, яка називає себе Карпато-русинським консорціумом Північної Америки, зі скаргою на невизнання Україною карпато-русинської національної меншини надіслане президентові та урядові України, Українському конгресовому комітету Америки, послам європейських держав та США, низці міжнародних громадських організацій.

Автор: Оксана Пеленська

Джерело: radiosvoboda.org

VII З'їзд Об'єднання українців у Польщі

Об'єднання українців у Польщі (ОУП) надалі очолюватиме дотеперішній його голова Петро Тима. Так вирішили 65 делегатів, які брали участь у VII З'їзді ОУП, що проходив 25–26 жовтня у Варшаві. Делегати і гості – разом близько 100 осіб – обговорили також питання пріоритетів у діяльності організації, ситуацію української освіти у Польщі та перспективи співпраці ОУП з Церквами й іншими організаціями.

Делегати та гості VII З'їзду Об'єднання українців у Польщі. Фото авторів статті

На з'їзді прийнято стратегію організації та представлено підсумки діяльності Громадського комітету відбудови Народного дому в Перемишлі. Його голова Андрій Комар представив актуальний стан ремонтних робіт, дані щодо збірки коштів та візуалізацію майбутнього вигляду і функцій Народного дому. За його словами, до кінця року силами громади слід зібрати 20 тис.злотих, що дозволить отримати чергові кошти на ремонтні роботи: «Залишаю це вашій добрій увазі. Ви є елітою нашої громади і повинні до неї донести інформацію про значення Народного дому, тим самим заохочувати цей наш „живий пам'ятник” спільними силами відбудувати», – закликав зібраних А. Комар.

З'їзд прийняв постанови, пов'язані з актуальною драматичною ситуацією в Україні. Делегати з'їзду подякували польському суспільству та польській владі за підтримку українців у їх драматичних змаганнях за демократичні перетворення і європейську інтеграцію. У зверненні до представників організації та української громади загалом делегати закликають до дальшої активної підтримки України, зокрема просять надавати допомогу пораненим і постраждалим уніслідок бойових дій, а також в інформаційному плані – до протидії російській пропаганді. Учасники з'їзду висловили занепокоєння діяльністю частини польських середовищ, які за російськими зразками намагаються приклеїти українцям ярлик «фашистської» та «людиновбивчої» спільноти. Тому делегати форуму звернулися до представників польської влади і політичних партій з проханням протидіяти цього роду силам та середовищам.

Під час дискусії. На першому плані Андрій Комар. Фото авторів статті

З'їзд уперше працював за формулою дискусійних частин та без участі офіційних гостей. Такий порядок обрано для того, щоб максимально зосередитися на власних конкретних проблемах. Відповідно до прийнятої з'їздом стратегії, основними цілями і пріоритетами організації повинні бути професіоналізм та висока якість реалізованих завдань, будівництва сучасної української ідентичності, ефективного управління, активність

членів, залучення молодого покоління і гармонійне поєднання традиції з сучасністю. П. Тима оцінив, що серед основних проблем організації є нерівно розкладена активність. З одного боку, це лідери окремих структур, часто надмірно завантажені працею, і решта членів та волонтерів, які виконують дрібні завдання або взагалі не мають їх окреслених: «Часто об'єднання асоціюється нам з організуванням культурних заходів і рідко з чимсь іншим», – говорив П. Тима.

Постійний і невід'ємний виклик для організації становить залучення та активність молоді. Ігор Горків з Перемишля вказав на козири, які організація може використовувати для притягання молодих лідерів. Це, зокрема, конкретні доручення, а в міру набирання людиною досвіду, щораз складніші завдання для виконання. Водночас, завдяки ОУП, молоді люди можуть проходити різного роду

вишколи, а організація повинна дбати про те, щоб вони завершувалися отриманням сертифікату. В оцінці І. Горкова, такі документи потрібні не лише для організаційного, але і професійного життя. Організація таким чином також будує базу професіоналістів, уміння яких можна використовувати у дальшому функціонуванні. В його оцінці, якимись формальними документами треба нагороджувати і працю волонтерів. У свою чергу, проф. Роман Дрозд зі Слупська наголосив на проблемі оцінки активності. Вона, у своїй більшості, проявляється у проведенні заходу та його адміністративно-звітному обслуговуванні. За його словами, нема опісля серед організаторів критичного аналізу якості і доцільності виконаної ініціативи. А це гальмує пошук нових форм активності, зводячи її до відомих і перевірених заходів. Співпраця лідерів і теренових структур – це також важливий фактор: «Інформаційним каналом має бути голова гуртка. Якщо він не вміє розв'язувати проблем та їх загострює, значить, повинен відійти», – вважає Р. Дрозд. Голова Кошалінського відділу ОУП Роман Білас наголошував на потребі співпраці з зовнішніми партнерами, отже і польськими організаціями. Завдяки такому співробітництву на території його відділу вдається здобувати кошти на підтримку української освіти, наприклад комплексу шкіл у Білому Борі. Таке співробітництво пов'язується і з переданням досвіду, яким пізніше може користуватися ОУП. Важливим питанням є самоврядні вибори. Як оцінив Р. Білас, нашу активність у цьому плані видно, але і далі вона позбавлена професійного підходу.

Стратегічні цілі є важливими, проте, як відзначалося в рамках з'їзду, варто працювати над меншими, більш конкретними ідеями. Це, зокрема, наголошування регіонального багатства громади у вигляді проведення року Лемківщини чи Підляшшя, підтримка кожним відділом ОУП однієї сім'ї, що потерпіла внаслідок бойових дій в Україні, передавання проблемних інформацій для українських мас-медіа в Польщі, використання професійного досвіду членів організації, активізація праці в містах, які є академічними осередками і куди потрапляє значна кількість української молоді тощо. Голова П. Тима пропонував, зокрема, створити робочу групу, де члени організації з практичним досвідом у самоврядуванні допомагатимуть тим, які балотуватимуться в майбутньому у виборах. Існує також своєрідний парадокс: з одного боку, держава виділяє кошти на зміцнення у нацменшинах, отже й української, знання рідної мови, а в нашій громаді щораз частіше лунають протилежні голоси – про перехід на польську мову у богослужіннях, навчанні релігії чи наших мас-медіа. Останній перепис населення показав, що частина людей, які декларували українську ідентичність, рідною все ж назвали польську мову. Щоб протистояти таким явищам, в оцінці П. Тими, треба обмежити культурно-розважальні ініціативи, надаючи перевагу тим, що зміцнюють знання української мови.

У праці з'їзду ще наголошували на щораз більшій активності громадян України. Вони створюють свої організації, мас-медіа, знаходять вихід на самоврядні структури чи окремі політичні сили, в цій громаді є ряд людей з вищими кваліфікаціями. Вся ця активність, загалом, є позитивним явищем, однак загрозою може бути брак співробітництва зі структурами етнічних українців. Тому на з'їзді були наголоси на потребі посилення співробітництва зі

структурами громадян України й уникання функціонування у «двох окремих світах». Голова Українського товариства Григорій Купріянович з Любліна, який був гостем з'їзду, наголошував на потребі посилення в українській громаді у Польщі юридичних знань про свої права. Лише це, в його оцінці, дозволить ефективно контролювати як центральну, так і місцеву владу в виконанні ними зобов'язань щодо нацменшин. Це посилення повинно відбутися шляхом вишколів і створення групи експертів, знаннями яких зможуть користуватися всі українські організації. Без експертської оцінки, критичних зауважень та пропозицій ми не зможемо впливати на якість правових актів, що регулюють функціонування нашої громади. З іншого боку, влада, не маючи професійного рецензента, зможе, як це зараз нерідко буває, «прикрашати дійсність» хоча б у звітах для європейських структур про виконання своїх зобов'язань стосовно нацменшин.

На окремих дискусіях обговорено питання щодо української освіти в Польщі та співробітництва з Церквами. Про ці та інші теми інформуватимемо в наступних числах «НС».

* * *

У результаті з'їздівських виборів на чергове скликання обрано представників до статутних органів ОУП. До складу Головної управи під головуванням Петра Тими увійшли: Стефанія Лайкош, Анна Кертичак, Мирослав Купич, Марко Сирник, Ігор Горківта Михайло Кертичак. Нова Головна рада ОУП, як у попередньому скликанні, складатиметься з десяти голів відділів і додатково обраних з'їздом осіб, серед яких є: Мирослав Притула, Оксана Кравчишин, Любомира Тхір, Мирон Сич, Андрій Комар, Андрій Дрозд, Мирослав Чех, Наталя Кертичак, Роман Дрозд і Павло Зарічний. Головна ревізійна комісія працюватиме у складі: Петро Вєвюрка, Петро Цилюпа, Іванка Шмігельська та Ярослав Келлер. Членами Товариського суду обрано: Василя Шляхтича, Петра Шмігельського, Петра Федуса та Мар'яна Райтара.

Автори: Григорій Сподарик, Павло Лоза
Джерело: nasze-slowo.pl

ЩОБ ДОСЯГТИ ІСТОРИЧНОЇ ПРАВДИ

Хай через роки, але помилки історії мають бути виправлені. Так вважають члени регіонального суспільно-культурного товариства “Переселенці” — учасники “круглого столу”, який відбувся минулого четверга в облдерж-адміністрації. До 70-ї річниці депортації українського населення в 1944-1946 роках з території Лемківщини, Надсяння, Підляшшя, Холмщини, Люблінщини і Західної Бойківщини члени товариства намагаються реабілітувати постраждалих етнічних українців.

Нагадаємо, що примусове переселення етнічних українців із їх споконвічних земель відбулося згідно з підписаною угодою від 9 вересня 1944 року у місті Люблін (Польща) між Польським комітетом національного визволення та УРСР про

переселення. Так званий “обмін” був здійснений керівництвом СРСР та комуністичною Польщею. Протягом 1944-1946 років депортовано з території Польщі до України майже 500 тисяч українців, а ще понад 150 тисяч виселені у 1947 році під час операції “Вісла”.

Всупереч угоді переселення не було добровільним. З боку СРСР діяла служба державної безпеки, а Польща для примусового виселення використовувала збройні сили та масовий терор польських шовіністичних організацій. Понад дві тисячі співвітчизників загинули у той час від рук польських націоналістів та у в'язниці концтабору “Явожно”.

Донині не надано правдиву інформацію про злочини комуністичних режимів Польщі та СРСР, не розкрито трагедію цілого народу, яка відбулась у цивілізованій Європі у середині ХХ століття. Депортація та операція “Вісла” не засуджені у повному обсязі, їх жертви не реабілітовані згідно з нормами міжнародного права.

Щоб досягти справедливості, учасники “круглого столу” звернулися до облдержадміністрації з проханням розглянути цю проблему на черговій сесії обласної ради та звернутися до найвищих органів влади України — законодавчої та виконавчої з пропозиціями засудити насильницьку депортацію корінного українського населення у 1944-1947 та 1951 роках зі своїх етнічних земель у Польщі. Визнати усіх депортованих в Україну співвітчизників жертвами насильницької депортації і створити умови для вирішення усіх їх правових та майнових проблем. Вимагати від польського уряду ліквідації наслідків депортації українців 1944-1947 та 1951 років, зокрема операції “Вісла”, передбачивши їм спрощений режим переходу кордону з метою відвідування батьківських осель, храмів, культурних споруд, впорядкування могил близьких, та надати їм у Польщі відповідний статус.

“Вважаємо переселення незаконним, адже угоду з боку Польщі підписав Комітет національного визволення, а не уряд Речі Посполитої. Комітет був лише громадською організацією і ніким, крім СРСР, не визнавався, бо тоді законний уряд Польщі перебував у Лондоні. Комітет не мав права підписувати міжнародні угоди.

Така незаконна, на нашу думку, депортація стала однією з трагічних сторінок історії українського народу та українсько-польських відносин. Звертаємося з проханням до нинішньої влади країни про прийняття закону про депортацію, який би захистив постраждалих етнічних українців”, — зазначив голова товариства “Переселенці” Микола Букацький.

“Потрібно чітко розрізняти евакуацію та депортацію. Раніше політики вважали події минулих років евакуацією — вивозом населення під час воєнних дій або стихійних лих на іншу територію. Але евакуація означає можливість повернення після війни у свої житла, на свої землі. З етнічними українцями сталася саме депортація. Родичі постраждалих не мали права повернутися додому, забрати залишене майно. Вважаю, депортували людей для того, щоб

знищити українців як націю. Сучасна Україна має боротися за історичну правду”, — каже переселенець Семен Дідик.

“Коли відбувалася депортація, мені було лише три роки. Знаю про ці події від родичів. У Польщі залишився наш маєток, нині з дітьми знайшли і відвідали могилу бабці у селі, де колись мешкали. Мою родину поселили у сільській хаті на чотири сім'ї. Під час переселення з хати можна було забрати стільки майна, щоб поміститись у вагон, де перевозилися речі ще трьох сімей. Це зовсім мало”, — згадує секретар осередку “Переселенців” Ігор Ключ.

“Пишаюся тим, що походжу від лемків. Нині намагаюся зберегти наші традиції. Особливо пишаюся своїм дідусем, який у 1901 році був одним із засновників українсько-американського товариства імені Богдана Хмельницького у Лансдорфі. Зберігаю артефакт — нагрудний знак товариства за 1903 рік.

Проблема депортації — загальнонаціональна і моя особиста. Маю усю документацію втраченого під час депортації майна. Про цей історичний факт, який раніше мало вивчався у навчальних закладах, розповідаю у школах і вузах. Засудження депортації етнічних українців не повинно стати приводом для ворожнечі між сучасними Україною і Польщею, це лише правдиве висвітлення фактів”, — розповідає голова Волочиського міського товариства “Переселенці” Ольга Дончак.

Доктор історичних наук, професор ХНУ Олександр Григоренко додав, що в часи війни зазнали лихоліття і поляки, й українці. Радянський режим йшов назустріч усьому, аби підтримати паростки соціалізму. Безшабашно ділилися території, люди, зокрема українці, залишали усі свої статки, землі, де мешкали протягом багатьох століть. Нещадним був і польський уряд: переселяли і своїх, і чужих. Робили все, аби розсварити наші братські народи.

Висвітленням тематики етнічних українців, лемків займається і редактор газети “Проскурів” Богдан Теленько, учасники “круглого столу” подякували йому за дослідницьку та письменницьку працю.

Учасників “круглого столу” підтримала і заступник голови облдержадміністрації Леся Стебло, зазначивши, що до 70-ї річниці депортації проводиться активне інформування громадськості області про ці історичні події. Зібрано інформацію про родини насильно депортованих і виселених.

Автор: Ірина САЛІЙ
Джерело: proskuriv.info

НАШІ ЛЮДИ

ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ В ПРОЄКТІ БІБЛІОТЕКА - МІСЦЕ, ДЕ СХОДЯТСЯ РІЖНИ КУЛЬТУРИ

"Бібліотека - місце, де сходяться різни культури" - то польско-норвезкий проєкт, в рамках якого штирі бібліотеки гмін Горлицького повіту об'єднали свої сили и розпочали співпрацю з бібліотеками норвезкима. В рамках взаємной співпраці представники польской сторони в вересни одвідили партнерів в Норвегії, а по недовгім часі, бо юж 8-9 жовтня, скандинави приїхали дакой з ревізитом до Польщі.

Товдиль 9 жовтня 2014 р. паньство OddbjørnHansen и Уршуля Лях з Багатомовной бібліотеки в Осло разом зо своїма польскима партнерами одвідили Бібліотеку ім. Василя, Теофіля и Олександра Куриллів в Центрі культури ім. Б.-І. Антонича в Горлицях. Запозналися там з засобами бібліотеки, яка містить даден 3 тис. книжок, в тім позиції передани паньством Курилло и засоби громаджени през Об'єднання лемків. Згідні з планами за недовгий час Бібліотека проваджена през Об'єднання лемків має збогатити каталог Міської публичной бібліотеки ім. Станіслава Ґедройця в Горлицях. Співпраця медже нашом організаційом и Міском публичном бібліотеком принесе вимірні користи, бо читальникам будут удоступлени тіж унікальні регіональні позиції. Крім того Бібліотека ім. Василя, Теофіля и Олександра Куриллів має в своїх засобах книжки, написани в лемківській говірці, в мові: українській, російській, сербській и словацкій. Каталог наших атракційних богатих засобів, проваджений в системі SOWA2 буде загальнодоступним, и завдяки тому збільшится гроно читальників отвертих на нови площини освіти.

Приблизили-зме нашим госцям культурну діяльність Центру культури ім. Б.-І. Антонича в Горлицях, мали они змогу ближе познати постаті славних лемків: покровителя Центру культури - Богдана Ігоря Антонича, криницкого маларя - Епіфана Дровняка-Никифора чи Енді Воргола. Госці одвідили Центр культури напередодни вернісажу вистави XIV Лемкіского Єрусалима, а то зас била добра нагода, жеби попризератися лемківському мистецтву "од кухни".

Джерело: lemkounion.republika.pl

ЛЕМКИ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ ВІДЗНАЧИЛИ 70 РІЧНИЦЮ З ПОЧАТКУ НАСИЛЬНИЦЬКОГО ПЕРЕСЕЛЕННЯ ІЗ ПРАВАТЬКІВЩИНИ

З 1944 року розпочалися масові виселення українців з їх етнічних земель. Найбільшого горя зазнали ті, які у післявоєнний період жили на території сучасної Польщі – мешканці Лемківщини, Холмщини, Підляшшя, Надсяння. Чимало цих людей знайшли згодом притулок на Тернопільщині. Лемки, які сьогодні живуть в цій області, відзначили 70 річницю з початку

насильницького переселення із прабатьківських земель.

Лемки – особлива етнічна група, яка, зазнавши депортації, не розсіялась, втративши свої особливості, а зберегла їх і успішно розвивається. Зокрема на Тернопільщині видається газета “Дзвони Лемківщини”. Постійно проходять заходи, присвячені лемківській культурі, яка не зникла й через 70 років по тому, як зазнала трагічного вигнання із рідної землі.

- 483 тисячі українського населення було виселено на Схід із території, етнічної території, де проживали українці. Це Лемківщина, Перемишльщина, Холмщина і Підляшшя. І, власне, вони були не переселені в Тернопільську область чи в Галичину, а були переселені на Південь і Схід України. І ось якось перескакуючи можливо, хочу сказати, що на Луганщині, Донеччині – дуже багато переселенців, є і зокрема лемків дуже багато, – розповідає редактор газети “Дзвони Лемківщини”, заступник голови обласного товариства Лемківщини Ігор Дуда.

Лемки, які згодом освоїлися на Тернопільщині, щорічно проводили фестиваль “Дзвони Лемківщини”, який щороку збирав десятки тисяч лемків із усієї України, втім, цього року від цього заходу відмовилися через військові дії на Сході України.

- Село Переможне Лутугинського району Луганської області з установок “Град” було знищено, і як говорить прес-служба АТО, є багато поранених, і є жертви серед мирного населення. А в цьому селі, Переможному, якраз жили переважно переселенці, лемки з багатьох районів, багатьох повітів Західної Лемківщини. Там відкрили теж пам'ятний знак, і ми їздили, Львівська, Прикарпатська, Тернопільська область, їздили туди. Ми і не знаємо, яка доля наших краян тепер, – говорить Ігор Дуда.

Втім, не згадати сімдесяту річницю виселення із рідних земель лемки не могли. У обласному палаці культури “Березіль” вони провели вечір-реквієм, під час

якого пригадали ті історичні події, які принесли чимало страждань не одному лемківському поколінню. Тим часом у холі пропонували людям лемківську літературу, представили виставку лемківського одягу.

- Це є всі речі привезені суцього з Лемківщини і подаровані нам нашими предками, нашими бабусями в наш музей. Це є єдиний такий музей на Україні і в світі, речі подаровані для зберігання в музеї. От перед вами є строї, всьо з Лемківщини. Все автентичне, є речі, які носила моя бабця, є речі, які носила моя стрийна, і є багато речів, які привезені з Лемківщини, – показує директор Монастириського музейного комплексу “Лемківське село” Михайло Тиханський.

Із вигнання, яке сталося 70 років тому, лемки живуть вже й у п'ятому поколінні, і разом з ними живе їх особлива культура та мова.

Джерело: tv4.te.ua

Гері Бовмен: «Українці не усвідомлюють, що живуть у раю»

Британський бізнесмен українського походження Гері Бовмен тривалий час мешкає у Львові. За активну благодійницьку діяльність він нагороджений капітулою «Галицький лицар» у номінації «Меценат року». Серед благодійних справ п. Гері — відновлення вітражів храму Івана Золотоустого та Вірменського кафедрального собору у Львові, підтримка культурних фестивалів, зокрема й фестивалю ромської культури «Амала» тощо. Відома у місті Лева й Галерея Гері Бовмена, де відбуваються оригінальні виставки творів сучасного мистецтва Львова й України, що сприяє

популяризації українського мистецтва у світі. Фонд Гері Бовмена допомагає реалізовувати освітньо-реабілітаційні програми центру «Джерело».

— Пане Гері, скажіть кілька слів про своє походження...

— Мій батько був родом із-під Бродів, мама — із Лемківщини. Під час війни німці вивезли їх на примусові роботи у Німеччину. Після війни батьки виїхали до Великої Британії, де я народився, а згодом ми перебралися до Канади.

— Хто ж ви більше — українець чи британець?

— Я сам себе називаю «людиною світу», бо вже понад 40 років мандрую різними країнами.

— А де ви побували?

— Легше сказати, де я ще не був, бо таких держав — лише дві: Японія й Ізраїль. Але це ще попереду.

— А коли відбувся ваш перший візит в Україну?

— Перший мій візит на Батьківщину відбувся 1995 року, тоді я мав за честь бути спонсором Національної збірної України, яка 1996-го вперше виступала як національна на літній Олімпіаді в американській Атланті. Ще був 2000 року, мене запросила Руслана Вишневська з Торонто. Вона організовує щороку у Ворохті табір для сиріт, котрими опікується. Тож із харитативною місією. А вже 2005-го я, можна сказати, переїхав до Львова.

— Ви виступили генеральним спонсором благодійного концерту Василя Попадюка для вихованців центру «Джерело», ви є серед друзів «джерельчан», багато докладаєте зусиль до реалізації реабілітаційних програм. Як почалося ваше знайомство?

— Ще малим хлопцем у Канаді я навчався в українській школі разом із Зенею Кушпетю. Як всі діти нашої школи, ми разом ставили вертеп, виступали. Потім життя розкидало нас по світу. Я знав, що Зеня стала відомою піаністкою. І 2005 року, коли переїхав до Львова, кого, гадаєте, я випадково зустрічаю тут, у центрі міста Лева? Зеню Кушпетю! На той час вона уже мешкала у Львові та займалася справами «Джерела». Я радо згодився допомогти, адже діти — невинні створіння, тому допомагати їм є для мене задоволенням.

— Чи часто жертвуйте кошти на благодійність?

— Мій батько мене навчив простої життєвої мудрості: «Роби добро і не чекай на подяку». Намагаюся дотримуватися батьківської науки. Звісно, я не можу допомогти усім потребуючим, але радо підтримую тих, кого можу. Непросто співчувати, любити, а може, іноді навіть, попри власні інтереси, — допомогти. Гадаю, що думка про те, що найвищою людською чесною є благодійність, — справедлива.

— Ви об'їздили цілий світ, тож можете порівняти життя у світі та в Україні...

— Так, мені подобається пізнавати інші культури, інші народи. Я багато де жив. Наприклад, в Африці бачив людську біду та голод. У світі багато нещастя, горя й війн. А Україна — це рай. Але українці не усвідомлюють того, в якій багатій країні живуть. Треба самим витягувати себе з нинішньої ситуації. Я думаю, що Україна має усі шанси стати процвітаючою країною.

Автор: Оксана Нагірна
Джерело: meest-online.com

КУЛЬТУРА

«З усіх людей найбільше я щасливий...» Б.-І. Антонич

З 30 вересня по 5 жовтня 2014 р. в Музеї-садибі родини Антоничів проходили святкові заходи з нагоди 105-річчя від дня народження українського поета Б.-І. Антонича та 5-річчя створення Музею-садиби родини Антоничів. Цього ювілейного року колектив музею-садиби працює під гаслом: «З усіх людей найбільше я щасливий, будує білий калиновий міст, мій дім скляний не з казки, лиш правдивий» Б.-І. Антонич.

5 років тому, до 100-річчя з дня народження українського поета Богдана-Ігоря Антонича, у жовтні 2009 року відкрили музей-садибу родини Антоничів. Цей ювілей святкували на державному рівні: був Указ Президента України Віктора Ющенка, випустили ювілейну монету та відбулося погашення поштової марки.

Особливо багато праці вклали у створення музею – голова оргкомітету Роман Лубківський, міністр регіонального розвитку Василь Куйбіда, директор Львівського музею історії релігії Зоряна Білик, голова Мостиської райради Антон Вербаускас, голова Довгомостиської селищної ради Оксана Павлів.

У п'яти просторих кімнатах розмістилася експозиція музею, яку створювали працівники Львівського музею історії релігії, філією якого є музей-садиба. На стендах і вітринах – документи, листи, світлини, що розповідають про життя і творчість поета та його малу Батьківщину – Лемківщину. 30 вересня відкрилася виставка «Чи знаємо ми наших іконописців?» (Вишенські малярі другої половини XVII ст.), куратор Зоряна Білик – заступник директора з музейного розвитку Львівського музею історії релігії. Відкриття виставки розпочалося молитвою «Отче наш», яку відспівував хор з церкви «Успення Богородиці» с. Бортятин (регент Ігор Павлів). Про малярські осередки у Судовій

Вишні розповідав доктор історичних наук, зав. відділом історії середніх віків Інституту народознавства ім. І. Крип'якевича НАН України Володимир Александрович. На банерах представлено десять репродукцій ікон вишенських малярів. Найбільше знайомий з них – Ілля Бродлакевич – ікони XVII століття «Богоматір з Емануїлом 1641 р.», «Архангел Михаїл», «Святий Миколай Чудотворець 1666 р.» та ін.. З вишенських малярів найвідомішим сучасником І. Бродлакевича є Федір – ікони XVII ст. «Успіння 1650 р.» з Успенської церкви в с. Бортятин, «Вівтарик» та «Іконостас Апостольський ряд 1674 р» з церкви Св. Миколая в с. Дмитровичі.

3 жовтня відкрилася виставка «Нам 5 років». На світлинах представлена науково-освітня, пошукова, виставкова робота працівників музею-садиби родини Антоничів. На огляд відвідувачів представлено портрет Б.-І. Антонича, автор Марія Янко та картина «Молитва» за мотивами поезії Б.-І. Антонича, автор Ольга Федорук. Відбулася презентація буклету «Художні виставки 2009-2014». В якому міститься інформація про музей-садибу, хронологія виставок та інформація про кожну виставку. Гості свята мали можливість побачити відтворення обряду «Лемківського весілля» у виконанні вокального гурту «Майоран» с. Свірж Перемишлянського р-ну.

4 жовтня працівники Музею-садиби родини Антоничів вирушили до м. Львова на Янівське кладовище, де похований Богдан Ігор Антонич. О 13.00 годині розпочалося вшанування пам'яті поета панахидою, яку відправив о-др. Роман Шафран з церкви Св. Анни м. Львів.

5 жовтня розпочалося свято з молитви за Україну, за Мир і Спокій провадили молитву о. Михайла Пецькович церква «Успення Богородиці» с. Бортятин та о-др. Роман Шафран церква «Св. Анни» у м. Львові. Після молитви отці посвятили алею скульптур за мотивами поезії Б.-І. Антонича, яку подарували нам до 105-річчя від дня народження Б.-І. Антонича Львівська обласна організація Всеукраїнського товариства «Лемківщина» - голова С. Майкович. Алея скульптур за мотивами поезій Б.-І. Антонича, це сім об'ємно-просторових дерев'яних скульптур, які найбільше відповідають дитячим рокам поета, коли він проживав разом зі своїми батьками. Виготовили скульптури студенти 5 курсу кафедри художнього дерева Львівської національної академії мистецтв, керівник старший викладач Дарій Іванович Грабар. Перша скульптура має назву «Дитинство» на вірш Б.-І. Антонича «Весна» виконав Михайло Маруняк; наступна «Весна» на вірш «До весни» виконав Василь Гайдучок; «Пастух» на вірш «Дахи» виконав Роман Сербан; «Скрипаль» на вірш «Credo» виконав Андрій Нестеров; «Косар» на вірш «Косовиця» виконав Роман Стрембіцький; «Орач» на вірш «Село»

виконав Юрій Занько; «Вітер століть» на вірш «Вітер століть» виконав Андрій Андрійшин.

На святі мали слово поет, громадський діяч, лауреат Національної Шевченківської премії Роман Лубківський; поет, громадський діяч, політв'язень, лауреат Національної Шевченківської премії Ігор Калинець; директор департаменту з питань культури, національностей та релігій Наталія Гамкало; проректор Львівської національної академії мистецтв Роман Яців; колишній голова Мостиської районної ради Антон Вербаускас; проректор Львівського національного університету ім. І. Франка, професор Ярослав Гарасим; декан історичного факультету Львівського національного університету ім. І. Франка Роман Шуст; голова Львівської обласної організації Всеукраїнського товариства «Лемківщина» Степан Майкович; лемківський майстер дерев'яної об'ємної різьби Андрій Сухорський, який подарував музею-садибі дерев'яну різьблену скульптуру «Лемки з вівцями»; співачка, голова Світової федерації українських лемківських об'єднань Софія Федина, яка подарувала нам лемківські пісні.

Ми отримали такі чудові подарунки для музею-садиби - дев'ять картин – картини за мотивами поезії Б.-І. Антонича та пейзажі с. Бортятин та м. Львова (де ходив Б.-І. Антонич) від одеських художників. які брали участь у арт-проекті «Стежками Антонича», портрет Б.-І. Антонича від художника Василя Луціва, лемківські писанки від майстрині декоративного мистецтва Терези Кищак, керамічну композицію «Сонечко» на вірш Б.-І. Антонича «Життя по-грецьки біос» від майстрів Ольги та Віктора Кузьменків та ще багато ін.

На святкуванні виступав Народний ансамбль пісні і танцю «Лемковина», керівник Богдан Кривко у їхньому виконанні прозвучали пісні «Ой гори зелені», «Майоран» та ін..

Завершив наше святкування кобзар, бандурист Василь Жданкін, який заспівав пісні на поезію Б.-І. Антонича коляда «Народився Бог на саях...», «Перша глава Біблії», «Вишні» та інші.

Свято принесло усім багато радості, любові і нових відкриттів.

Автор: Світлана Іванська
Джерело: museum.lviv.ua

СТЕЖИНА ЛЕМКІВСЬКОГО ПОЕТА

У Шевченківському гаї у Львові відкрили стежку поета Богдана-Ігоря Антонича.

У Музеї народної архітектури та побуту у Львові є місце, дороге кожному лемкові – це невеличка церковця, побудована тут і освячена у 1992 році, яка є точною копією лемківської церкви 1841 року із села Котань. Уже впродовж двадцяти двох років церковця збирає тих, хто вважає себе причетним до цього етносу та культури.

А минулої неділі тут було особливо людно, адже біля церкви відкрили пішохідну доріжку, присвячену 105-ій річниці від дня народження українського поета, вихідця із Лемківщини Богдана-Ігоря Антонича. В алеї довкола церкви відтворені дерев'яні скульптури, які нагадують про поезію Антонича, і на маленьких дерев'яних дощечках вирізьблені короткі віршовані рядки, які якимось дуже вдало звучать в унісон з мелодією золотої осені.

На початку цієї стежини встановили напис: «Алея за мотивами поезії українського поета Богдана-Ігоря Антонича».

Об'ємно-просторова дерев'яна пластика виготовлена студентами 5 курсу кафедри художнього дерева Львівської національної академії мистецтв за мотивами поезій лемківського поета з нагоди його 105-ї річниці від дня народження поета. Керівник проекту – старший викладач Дарій Грабар.

Алея встановлена за фінансової підтримки та сприяння Львівської обласної організації Всеукраїнського товариства «Лемківщина» (голова Степан Майкович), фундації дослідження Лемківщини (голова Петро Гандяк), Львівської національної академії мистецтв (ректор Андрій Бокотей), Музею народної архітектури та побуту (директор Роман Назаровець)».

«Ця ідея народилася ще три роки тому, й ось зараз її вдалося реалізувати, – розповідає заступник голови обласного товариства «Лемківщина», активний парафіянин лемківського храму Володимира і Ольги Мирослав Дмитрах. – Усі дерев'яні скульптури – це дипломні роботи випускників мистецької академії. Посвятив алею наш лемківський парох, отець-митрат Анатолій Дуда. Двічі на місяць – вдругу та четверту неділю – він відправляє у цьому храмі Службу Божу.

Богдан-Ігор Антонич – знаний поет на Лемківщині, його батько був священиком. Він вчився в університеті імені Івана Франка, але не закінчив його, бо помер у молодому віці... В селі Бортятині Мостиського району відкрито музей-садибу родини Антоничів, який є філіалом музею релігії у Львові, то ж запрошую у всіх туди».

Підготовчі роботи до відкриття цієї стежки тривали два роки, скульптури встановили місяць тому, й ось сьогодні цю стежку урочисто відкрили.

Пройтися нею в такий гарний осінній день – справжнє задоволення. Біля скульптур також встановлені лавочки, де можна відпочити і читати уривки з поезій. На одній із таких лавочок відпочиває троє людей. Знайомлюсь: двоє львів'ян і

одеситка Алла Борисова, яка приїхала до них на вихідні. *«Я у захваті. – зізнається Алла. – Не очікувала такого. Тут все якось із нутра світиться любов'ю до рідної землі, до своєї культури. Враження неймовірні. Ми прийшли сьогодні просто погуляти до Шевченківського гаю, про відкриття цієї стежки не знали. Та я взагалі не чула нічого про такого поета Антонича. Почитала ось ці уривки з поезій і зрозуміла, що це буде спонукую заглянути й до книжки».*

... Ідемо разом цією стежиною. Читаємо уривки з віршів «Забута земля», «Слава на висотах», «Прочанин», «Лелеки», «До Музи», «Музика ночі», «Сади» «Елегія про співучі двері», «Свічка»... Чомусь довго люди стоять біля образу недогорілої свічки, вчитуються в рядки: «Самітня свічка блимає зі скуки»... Може, тому, що надто часто зараз ставимо свічки за упокій наших героїв, за здоров'я живих...

Автор: Надія Пастернак
Фото: Йосипа Марухняка
Джерело: vgolos.com.ua

У Львівській політехніці презентували книгу художника Осипа Величка «Чарівна Криниця»

Представлення цього видання відбулася у актовій залі головного корпусу Національного університету «Львівська політехніка». Відкрила її вступним словом головний редактор університетської газети «Аудиторія» Тетяна Пасович. Вона нагадала, що «Аудиторія» – це дітище Ярослави Величко, яка віддала цій газеті 40 років свого життя і понад 20 років була її головним редактором. Створивши якісний мас-медійний продукт, вона виплекала ще один вагомий творчий продукт – видання «Чарівна Криниця».

Автором задуму, натхненником і упорядником книги був її батько – випускник Криницької учительської семінарії художник Осип Величко. «13 листопада 2000 року батька не стало, – розповідає Ярослава Осипівна, – і з того часу 3 рукописні томи лежали у моєї бібліотеці та нагадували, що я повинна здійснити батькову мрію».

Осип Величко був не лише знаним майстром різьби по дереву. Уривок «Чарівна Криниця» з його поеми «Сестра Зіновія» засвідчив неабиякий поетичний дар автора. Він знайшов фарби-слова, щоб створити поетичний портрет мальовничого лемківського курортного містечка.

*...Там сонечко ходить своїми стежками,
Купаючись в ріках вранці й вечорами,
Там лемко в чугані стоїть на горі
І голос сопілки бринить до зорі.*

Особливість «Чарівної криниці» у тому, що там немає вигаданих сюжетів. Її зміст становлять документальні розповіді про тодішню систему освіти і виховання, про депортацію лемків і про долі колишніх семінаристів та їхніх вчителів. Семінарія проіснувала неповні 4 роки, за цей час її закінчило кілька сотень учнів.

Тематика книги, зокрема, дивовижний край лемків, близькі й ректорові Львівської політехніки професору Юрію Бобалу. У його рідному селі Дунаєві Перемишлянського району на Львівщині живе чимало переселенців з Лемківщини, які прижилися на нову місці, дали собі раду у житті. Згадав Юрій Ярославович і свого тестя 95-річного Івана Григоровича Сенка, який живе на Івано-Франківщині. Він зберіг добру пам'ять і нерідко згадує своє життя на Лемківщині та обставини примусового виселення лемків зі своїх етнічних земель.

Афористично висловилося про книгу «Чарівна Криниця» голова товариства «Просвіта» Львівської політехніки професор Христина Бурштинська: «Мудра книга, велична, як і вся родина Величків». До речі, просвітяни Університету фінансово підтримали видання «Чарівної Криниці».

Серед гостей презентації був присутній і виступив випускник учительської семінарії у Криниці, колишній доцент кафедри іноземних мов Львівської

політехніки Степан Кишак. Проникливі слова про унікальне видання знайшли дослідниці Лемківщини Галина Щерба, доктор історичних наук Петро Шкраб'юк та інші учасники цієї урочистості. Чарівні лемківські пісні пролунали у виконанні уродженки Криниці, учасниці хору «Лемківщина» Ольги Мацієвської-Стефанко та Андрія Смалюха.

Учасники презентації згодом побували у виставковій залі, де експонується виставка різьби по дереву Осипа Величка. Художник закарбував на дереві визначні постаті української історії та літератури. Деякі з представлених робіт міг придбати кожен охочий. Зібрані кошти будуть перераховані на потреби Українського війська і лікування поранених в зоні АТО.

Про мистецький хист свого батька і виховання у родині Ярослава Величко сказала так «Він все життя багато працював. Не просто робив різьбу по дереву. Він сам діставав липові дошки, їх зачищав, шліфував. Коли обирав якийсь образ для твору, перечитував море літератури, хоча багато знав, бо семінарія давала добру класичну освіту.

У дитинстві ні тато, ні мама ніколи моїх уроків не перевіряли, на батьківські збори не ходили. Я всі роки у школі вчилася на «відмінно». Батько був дуже демократичний, ліберальний. Мама була більш строгою: «Перестань вже вчитися, гаси світло йди вже спати...».

У моєму виборі професії батько ніякої ролі, по суті, не відіграв. Я збиралася вступати на класичну філологію, але після знайомства із журналісткою Євгенією Божик у газеті «Вільна Україна» і кількох публікацій вирішила вступити на журналістику. Батько не заперечував, але сказав: «У цій професії, дитино, тобі доведеться ходити по лезу ножа. Не оступися. Ніколи не плюй у криницю, з якої п'ють воду. Ніколи нічим не оскверни Бога і Україну...».

Джерело: lp.edu.ua

У РАМКАХ «ЛЕМКОКЛУБУ» ВІДБУЛАСЬ ПРЕЗЕНТАЦІЯ КНИГИ!

17 жовтня 2014 року у рамках «Лемко klubu», що діє при відділі літератури з мистецтва Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. Франка, відбулась презентація книги «Лемківський гумор» упорядником якої є Ігор Дуда з міста Тернополя.

Відкрила засідання «Лемко klubu», в рамках якого вже традиційно відбуваються зустрічі, що сприяють збереженню та примноженню лемківської культури, завідувач відділу літератури з мистецтва Галина Пристай. Голова «Лемко klubu» Анна Кирпан повідала, що у репрезентованій збірці вміщено 2 560 жартів-анекдотів - лемківських і не зовсім лемківських, але тлумачених лемківською говіркою. З території Польщі лемки були депортовані в 1944-46 рр.

на Схід (в УРСР), а решту, в 1947 р. - на західні землі Польщі. Лемки-автохтони досі проживають у словацькій Пряшівщині та українському Закарпатті.

Василь Шкимба, уродженець міста Калуша і ведучий різноманітних лемківських фестивалів та фольклорних свят, зосередив увагу присутніх на тому, як у гуморі лемків виразився лемківський характер. Усі присутні дізналися: з чого найчастіше жартували лемки, а з чого сміятися не пасувало; чому лемко завжди розповідає анекдоти з серйозним виразом обличчя. Усе почуте з цікавістю сприймалося присутніми, а зокрема, лемками, які вже забули рідну говірку. Проведене спілкування збагатило учасників досі невідомою інформацією.

Упорядник книги «Лемківський гумор» Ігор Дуда наголосив, що завжди діти, внуки і правнуки прагнуть знати, звідки походить їхнє родинне коріння, хочуть довідатися про побут, звичаї і традиції своїх предків. Збірка буде корисна для науковців-мовознавців і студентів, які цікавляться історією та культурою лемків.

Один примірник видання Ігор Дуда подарував для читачів обласної бібліотеки.

Відомий краєзнавець Петро Арсенич, який був учасником зустрічі відмітив, що доречним продовженням такого спілкування має бути круглий стіл на тему: «Чим відрізняється гумор бойків, гуцулів та лемків». Його пропозиція - до участі доречно запросити спеціалістів-філологів, дослідників фольклору та етносу.

Отож, наші зустрічі матимуть продовження. Стежте за анонсом на сайті бібліотеки.

Джерело: lib.if.ua

«ВІРІЙ – 2014» МІЖ УКРАЇНЦЯМИ СЛОВАЧЧИНИ

(УТОЧНЕННЯ І ПОБАЖАННЯ)

У серпні цього року відбулася вже VI Міжнародна науково-пошукова та освітня експедиція молодих українців-лемків зі Львова. Вирійчани вже заздалегідь інформували керівництво Словацького національного музею – Музею української культури у Свиднику про свій намір відвідати експозиції цієї установи та бажання зустрітися з її директором.

Молодь – це наше майбутнє. Тому я дав згоду й дуже тішився на зустріч з юними лемками, яка була запланована на неділю 17-го серпня коло обіду. На жаль, вирійчани з певних причин спізнилися десь на дві години і попросили мене скоротити свою розповідь про музей та культурно-національне становище українців Словаччини, оскільки вони поспішали у Пряшів.

Це, на мою думку, є напричині деяких дезінформацій у пресі, які мене вразили й трохи засумовали. Правду кажуть: «Хто спішить, той людей смішить». Хоч у даному разі нічого особливо смішного й не відбулося, але неточностей виявилось чимало. Першою такою несподіванкою для мене був прес-реліз співробітника громадського об'єднання «Вирій» («Вирій-2014 відвідав українців

Словаччини і Румунії. За підсумками міжнародної експедиції»), в якому, крім іншого, наведено, що для екскурсантів «своєрідною знахідкою була галерея образотворчого мистецтва та іконопису імені Дезидерія Милого (правильно Миллого – прим. М. С.). Її директор Ладислав Пушкар розповів про іконописну школу та художників Пряшівщини». Ще більше мене приголомшила Роксоляна Савчин у своєму екскурсі «Музей української культури у словацькому Свиднику», в якому вона, застосовуючи пряму мову директора, пише: «Головна експозиція представлена на площі 700 квадратних метрів...» (правильно має бути 1 700 кв. м.).

Далі ніби-то я сказав, що «окрім музею, українці Словаччини мають скансен, який розташований на 11 гектарах». Таку нісенітницю я не міг сказати, адже «скансен» - це по суті також музей, але під відкритим небом. Свидницький скансен є однією з експозицій, тобто складовою частиною Музею української культури, так само, як і картинна галерея, що несе ім'я Дезидерія Миллого, є лише однією з експозицій Музею української культури.

Отже, ніяких своєрідних знахідок – нових музеїв в рамках своєї науково-пошукової експозиції вирійчани у Свиднику наразі не виявили.

Говорив я і про становище української меншини в іноетнічному середовищі, але стосовно словаків, то слід уточнити, що не вони нам комплікують життя, але перш за все т. зв. русинські лідри, які нас зрадили. Розкол на українців та русинів, згідно кремлівських та заоеканських сценаріїв, спровокували вони. Отже, я не міг сказати, що це спровокувала держава. Звісно, вона це акцептувала.

Свято культури русинів-українців Словацької республіки має свою точну назву і тут не має жодної рації стверджувати, що воно є за межами України. Не міг я також говорити про якісь обіцянки стосовно русинських шкіл. Скоріш йшла мова про нереальні сподівання протагоністів політичного русинства.

В наведених повідомленнях є й інші неточності, яких можна було б уникнути, зокрема, у випадку екскурсу Роксоляни Савчин (vgolos.com.ua; «Вісник Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань», 9 (21), вересень 2014, с. 21-23), де мої спотворені вислови подаються як пряма мова. В такому випадку коректно було б ці вислови узгодити з їх автором, тобто авторизувати. Електронною поштою – це дуже просто. Адже дезінформації нас не лише дискредитують, але завдають й очевидної шкоди. Народна мудрість каже: «Сім разів міряй, а раз ріж!».

Наперекір моїм претензіям, я сподіваюсь на дальші приємні зустрічі з молодими лемками, яких щиро цікавить історія та перспективи розвитку українців у Карпатах.

Мирослав СОПОЛИГА

директор

СНМ – Музей української культури

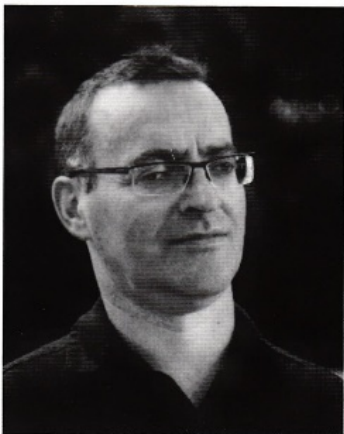
у С в и д н и к у

ОГОЛОШЕННЯ ТА АНОНСИ

1. ДОПОВІДЬ НА ТЕМУ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН З ПУНКТУ БАЧЕННЯ НОВОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОДІЙ, ЯКІ ДОВЕЛИ ДО МАСОВИХ ВБИВСТВ У СЕЛІ ТЕРКА ЩО НА ЛЕМКІВЩИНІ

На запрошення Наукового Товариства імені Т. Шевченка у Канаді та Об'єднання Лемків Канади до Торонто приїжджає з Польщі Богдан Гук, журналіст - редактор «Нашого Слова», видавець серії спогадів про УПА, спогадів в'язнів концентраційного табору «Явожно», редактор книги пам'яті про Акцію «Вісла» та виданої у 2013 році у Перемишлі праці «Україна. Польське серце тьми». Двадцять першого листопада (21.10. 2014 р.) о год 7.30 у Пластовій Домівці - 516 The Kingsway, Toronto - відбудеться його доповідь на тему польсько-українських відносин з пункту бачення нової інтерпретації подій, які довели до масових вбивств у селі Терка що на Лемківщині).

Довідка про лектора:

Fot. Dariusz Turkiewicz

Богдан Гук народився в 1964 році у місцевості Моронґ, тепер у Вармінсько-Мазурському воєводстві (північно-східна частина Польщі), куди депортовано його батьків під час Операції «Вісла». Батько родом з Радави - Ярославський повіт, Підкарпатського воєводства, мати - з Вислока Великого/Горішнього на Лемківщині.

У 1990 році закінчив Варшавський університет. У роках 1985-1989 був редактором журналу для студентів і молоді української інтелігенції п.з. «Зустрічі». Редагував журнал «Сон і Думка» (1993-2000), а у роках 2000-2002 був редактором щомісячника «Інформатор Закерзоння». Творець інтернет-проекту Руський Апокриф (Apokryf Ruski) - www.apokryfruski.org - присвяченого документуванню спадщини української матеріальної культури в Польщі. Член редколегії тижневика «Наше Слово», публікації Об'єднання Українців у Польщі. Проживає у Перемишлі.

До тепер Богдан Гук був зосереджений на публікації мемуарів і документів, що відносяться до українського антикомуністичного руху опору і долі українського населення у Польщі в роках 1944-1947. Він редактор п'ятиукраїномовних томів серії «Закерзоння. Спогади вояків УПА» (1994-2005). Операції «Вісла» приурочена «Книга пам'яті 1947» (1997), концентраційному табору Явожні - «Явожно. Спогади в'язнів польського концентраційного табору» (2009, співавтор Мирослав Іваник). У ролі ведучого редактора підготував до друку фотоальбом «Чужинце, іди скажи Україні. Увічнення трагедії Закерзоння в 1944-1947 роках» (Перемишль 2001). По-польськи підготував том «Джерело історії Української Греко-Католицької Церкви в Польщі в 1944-1989 роках» (2007; польський заголовок: «Źródła do dziejów Ukraińskiej Cerkwi Greckokatolickiej w Polsce w latach 1944-1989»). У 2012 році під його редакцією була опублікована збірка «Зате, щоти є українець...

Спогади з років 1944-1947» (польський заголовок: «Za to że jesteś Ukraińcem. Wspomnienia z lat 1944-1947»).

У 2013 році у Перемишлі вийшла друком чергова праця Богдана Гука. «Україна. Польське серце тьми» є інноваційною спробою поглянути на історію польської Римо-Католицької Церкви, Корони Королівства Польського і польського дворянства в Україні wXIV-XX століттях. Метою цієї спроби є дати відповідь на питаннячи польськійприсутностіна цій території супроводили концепції і практики геноциду супроти українців. Перша частина книжки являє собою детальну антропологічну і культурну розробку польського колоніалізмуна сході Європі. У другійчастині показані причини, перебіг і наслідки масовихвбивств українців у 1946 році у селі Терка, повіт Лісько, вояками польських Прикордонних військ, однієї з антигуманних наслідків польського варіанту неприборканої влади.

2. МАЛАНКА "НАДІЯ"

Об'єднання Українців «Закерзоння» та Лемківська Фундація
Запрошують на Новорічну МАЛАНКУ

МАЛАНКА НАДІЯ

17-го січня 2015 р.

о 6 год. вечора
Ціна квитка: \$140

Le Jardin Banquet Hall
8440 Highway 27,
Woodbridge

Софія
Федина
зі Львова

Гурт Надія з Любіна

3. МАЛАНКА "СВІЙ ДО СВОГО ДЛЯ СВОЇХ"

Об'єднання Лемків Канади
запрошує на

Маланку 2015

17-го січня 2015 року
6:30 вечора

Свій до Свого для Своїх

Увесь дохід для допомоги потерпілим в Україні

до танців гратиме
"Заповідь"

Trident Banquet Hall
145 Evans Avenue
Toronto, Ontario

open bar
повний стіл
чудова музика
іскристі розваги
пишні призи

Мартин Шнак

лем \$130

інформація та квитки:
Маргарета 647.393.5430 | Александра 905.281.9313 | Анна 905.629.2627 | Анна 416.237.1240
Марійка 905.702.9376
contact@lemko-olk.com | www.lemko-olk.com

Trident
Troyanaka Catering
BCU
Buduchnist Credit Union
uclukc
IMB
RAZOM
DONORIAN-CHADIAN MEDIA GROUP

3. МАКОВИЦЬКА СТРУНА

ZVÁZ RUSÍNOV-UKRAJINCŮ SLOVENSKEJ REPUBLIKY • MESTO BARDEJOV
PREŠOVSKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ • HORNOŠARIŠSKÉ OSVETOVÉ STREDISKO
OKRESNÝ ÚRAD BARDEJOV • BAPOS, m. p. • DIVADLO JONÁŠA ZÁBORSKÉHO

42. PREHLIADKA ĽUDOVÝCH PIESNÍ

**MAKOVICKÁ
STRUNA**

KONCERT VÍTAZOV
REGIONÁLNYCH SÚŤAŽÍ
A HOSTÍ

**42 ОГЛЯД НАРОДНИХ ПІСЕНЬ
МАКОВИЦЬКА
СТРУНА**

КОНЦЕРТ ПЕРЕМОЖЦІВ
РЕГІОНАЛЬНИХ
КОНКУРСІВ І ГОСТЕЙ

Podujatie sa koná pod záštitou predsedu Prešovského samosprávneho kraja MUDr. Petra Chudíka

BARDEJOV • БАРДІЇВ

29. novembra 2014 o 15.00 a 19.00 • 29 листопада 2014 р. о 15.00 і 19.00

Športová hala MIER • Палац спорту МІР

PREŠOV • ПРЯШІВ

30. novembra 2014 o 15.00 • 30 листопада 2014 р. о 15.00

Divadlo Jonáša Záborského • Театр ім. Йонаша Заборського

Predpredaj vstupeniek v Bardejove: Turisticko-informačná kancelária, Radničné nám. 21, tel.: 054 474 40 03, PO-PIA 8.00 - 16.00 • Hornošarišské osvetové stredisko, Rhodyho 6, tel.: 054 472 22 75, PO-PIA 8.00 - 15.30
VSTUPNÉ: o 15.00 - 3,- €, o 19.00 - 5,- €

Predpredaj vstupeniek v Prešove: Pokladnica DJZ, Hlavná 48, Prešov, tel.: 051 756 21 99, pokladnica@djz.sk
VSTUPNÉ: 5,- €

Hlavný mediálny partner:

Mediálni partneri:

Agency for
novosti

Podujatie s finančnou podporou Úradu vlády SR - program Kultúra a identita (ročný národný projekt) 2014
Vďaka, Zväz rusínov-ukrajincov SR
argentina.com.ua/ukrainskyslovensky.com

МИ ПАМ'ЯТАЄМО

У жовтні народилися:

5 жовтня Богдан-Ігор АНТОНИЧ (1909-1937)

7 жовтня Михайло БАЛУДЯНСЬКИЙ (1769-1847)

10 жовтня Дмитро СОЛИНКО (1932-2006)

15 жовтня Орест ГИЖА (1913-1990)

17 жовтня Яків ГОЛОВАЦЬКИЙ (1814-1888)

22 жовтня Іван КРАСОВСЬКИЙ (1927-2014)

22 жовтня Василь СВИДА (1913-1989)

23 жовтня Максим МАСЛЕЙ (1937)

28 жовтня Дмитро БОРТНЯНСЬКИЙ (1751-1825)

* * *

5 жовтня 1909 року у селі Новиця на Лемківщині в родині греко-католицького священика народився **Богдан-Ігор АНТОНИЧ** (1909-1937) -

український поет, прозаїк, перекладач, літературознавець. Справжнє прізвище батька Василя Антонича було Кіт, яке родина змінила перед народженням єдиного сина. Мати майбутнього письменника, Ольга Волошинович, походила із села Липовець Сяноцького повіту.

Початкову освіту майбутній поет здобував під наглядом приватної вчительки.

Упродовж 1920-1928 навчався у гімназії гуманітарного типу імені Королеви Софії у Сяноку. «На цілу Лемківщину це була одинока гімназія, де вчили також і української мови» (М. Кудлик, однокласник Антонича). Тут викладали, зокрема, проф. Володимир Чайківський, проф. Лев Гец.

Із середини 1920-х років батьки Богдана Ігоря Антонича жили у селі Бортятин (тепер - Мостиського району Львівської області), де отець Василь був місцевим парохом. Б. І. Антонич часто приїжджав сюди, де написав низку своїх творів. Сьогодні тут Музей-садиба родини Антоничів Львівського мізею історії релігії.

Протягом 1928-1933 Антонич - студент Львівського університету Яна Казимира (сьогодні Львівський національний університет імені Івана Франка), де навчався на філософському факультеті за спеціальністю «польська філологія». Серед викладачів Антонича були літературознавці В.А. Брухнальський, Є.

Кухарський, славіст В. Ташицький, філософ К. Твардовський, мовознавець Є. Курилович та ін. Антонич брав активну участь у роботі семінарів професорів Г. К. Ґертнера (польська мова), Ю. Кляйнера (польська література) та Я. Янува (українська (руська) мова та література), під їхнім керівництвом писав наукові роботи.

Ще під час навчання в університеті Антонич пристрасно включився в літературне та громадське життя Львова, був членом гуртка студентів-україністів при Науковій секції Товариства «Прихильників освіти», наполегливо почав вивчати нюанси української мови, вчитуючись не тільки в словники та граматично-лінгвістичні підручники, але також у твори поетів Радянської України.

Перший свій вірш поет опублікував 1931 року у пластовому журналі «Вогні». Потім він розміщував поезії у багатьох періодичних виданнях. Незважаючи на велику поетичну творчість і важкий процес засвоєння літературної мови, поет все-таки знаходив час на працю в інших жанрах та на публіцистику. Він виступав з доповідями про українську та чужу літератури; робив переклади; писав рецензії; публікував сатиричні фейлетони та пародії, в яких виявив гостру дотепність. Вів літературну хроніку у часописі «Дажбог».

Крім того, він випробовував свої сили у прозі та драматургії. Залишилася незакінчена новела «Три мандоліни» та великий фрагмент повісті, що мала називатися «На другому березі». Він склав лібрето до опери «Довбуш», що її мав написати Антін Рудницький.

Проводив редакторську діяльність, деякий час редагував журнал «Дажбог» і разом з Володимиром Гаврилюком журнал «Карби». Антонич також малював, грав на скрипці і komponував музику, мріяв бути композитором. Ці галузі мистецтва, особливо малярство, дуже сильно вплинули на його лірику.

У творчому доробку Антонича поетичні збірки «Привітання життя» (1931), «Велика гармонія» (1932, повністю 1867), «Три перстені» (1934), «Книга Лева» (1936), ще дві збірки вийшли посмертно – «Зелена Євангелія» (1938) та «Ротації» (1938). Серед прозових творів новела «Три мандоліни», сатирична повість «Політик», незакінчений роман «На другому березі».

Поет справив значний вплив на сучасну українську поезію; філософська лірика, релігійні, космічні мотиви, відгомін лемківського фольклору і поганської символіки; впливи Омара Хайяма, Волта Вітмена; прозові твори; переклади; статті літературно-критичного і теоретико-літературного характерів.

Помер Антонич на двадцять восьмому році життя. Після перенесеного апендициту та наступного запалення легенів перевтомлене довгою і високою гарячкою серце не витримало. Похований у Львові на Янівському цвинтарі, поле № 4.

Через офіційну заборону інтерес до його творчості виник лише з середини 1960-х років у середовищі української діаспори, а потім й у СРСР. Зокрема, завдяки зусиллям Ігора та Ірини Калинець було віднайдено місце поховання

Антонича, а літературознавчі пошуки Миколи Ільницького, Романа Лубківського, подружжя Калинців та інших дозволили відкрити творчий доробок поета.

У 1989 році у Львові встановлена меморіальна дошка на вулиці Городоцькій, буд. 50, де жив поет. Меморіальна дошка Антоничу встановлена також на його батьківщині в Новиці (Польща). У 2009 році до 100-річчя від народження Богдана-Ігора Антонича у Бортятині було відкрито чудовий Музей-садибу родини Антоничів, а в Києві стартував щорічний мистецько-музичний фестиваль «Антонич-Фест».

7 жовтня 1769 року у с.Верхня Ольшава Бардіївського округу у Південній Лемківщині (сьогодні Республіка Словаччина) народився **Михайло БАЛУДЯНСЬКИЙ** (1769-1847) – відомий український учений-правознавець, економіст, державний діяч та реформатор у Російській імперії, доктор права.

Народився на Пряшівщині у сім'ї греко-католицького священика. Освіту почав здобувати на філософському факультеті Угорської королівської академії в Кошиці. У 1789 р. закінчив юридичний факультет Віденського університету та розпочав викладацьку роботу в Угорській юридичній академії у м. Надьварад (нині - м. Орадя, Румунія). У 1797 р., захистивши докторську дисертацію, став доктором права Будапештського університету. Працював деканом юридичного факультету Пештського університету. Викладав у навчальних закладах Австрійської імперії.

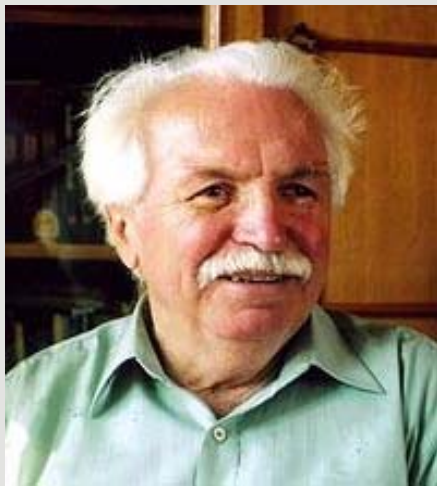
У 1803 році, за ініціативи придворного хірурга імператора Російської імперії Івана Орлая, уродженця Закарпаття, Балудянський був запрошений до Росії і поселився в Петербурзі. Там у 1804 році отримав призначення на посаду професора кафедри політичної економії - Петербурзької учительської гімназії, згодом Головного педагогічного інституту - з політичних та економічних наук, торгового й фінансового права, і, одночасно, працював як редактор (у другій експедиції комісії складання Зведення Законів) по частині державного господарства і фінансів.

З 1809 по 1812 роки був начальником 4 відділення комісії і працював по міністерству фінансів. З 1813 по 1817 роки викладав економічні і політичні науки князям Миколі і Михайлу Павловичам. В 1819-1821 роках - декан юридичного факультету і перший ректор Петербурзького університету, склав його статут. В 1824 р. залишив університет і став членом комісії Михайла Сперанського зі складання Зводу законів Російської імперії, з 1825 р., після перетворення комісії на 2-ге відділення Власної Його Імператорської Величності канцелярії - її начальником. За активної участі Балудянського підготовлено й видано 15 томів Повного зібрання законів і Зводу законів Російської імперії, що містили всі законодавчі акти з 1649 по 1825 роки, та 12 томів Зводу військових постанов.

Балудянський є автором значної кількості проектів, записок з адміністративного права, фінансів, аграрних відносин, місцевого управління і наукових праць, в тому числі: «Изображение различных хозяйственных систем», «Рассуждение о средствах исправления учреждений и законодательства в России», «О зернохранилищах» тощо, чимало з яких не було опубліковано. За заслуги в розробці російського законодавства Михайло Балудянський одержав герб, на якому зображено книжку законів з цифрою 15, що означало 15 томів його праць. Багато зробив для зміцнення міжнародних наукових і культурних зв'язків Росії з європейськими країнами.

Від 1837 року - спадковий дворянин, згодом - таємний радник, статс-секретар, сенатор, близький до царського двору.

Помер 3 квітня 1847 року у Петербурзі і похований у місцевій Свято-Троїцькій лаврі.

22 жовтня 1927 року у с.Дошно Сяноцького повіту у Північній Лемківщині (сьогодні Республіка Польща) народився **Іван КРАСОВСЬКИЙ** (1927-2014) – історик, етнограф, публіцист, член НТШ, член Спілки журналістів України (1962), громадський діяч.

У 1941-1944 роках навчався в Українській учительській семінарії в Криничі. У 1945 році разом з батьками був депортований в Україну на Тернопільщину.

У 1948 році закінчив культурно-освітній технікум у Теребовлі. У 1952 році закінчив Львівську юридичну школу, а в 1957 році - історичний факультет Львівського університету. Проблемою історії та культури лемків займався ще студентом. У 1956 році надрукував статтю «Лемки та їх походження», а темою дипломної роботи обрав «Визвольний рух на Лемківщині в XVII ст.»

Наукова праця «Лемки-етнографічна група українського народу» була написана для кандидатської дисертації в Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії Академії Наук у Києві. Незабаром появилася ґрунтовно опрацьована монографічна праця «Матеріальна культура лемків північних схилів Карпат».

Його вчителями і науковими консультантами були академік І. Крип'якевич, член-кореспондент АН УРСР К. Гусликий, професори Л. Похилевич, Ю. Редько, П. Чучка. Заслугує уваги опрацювання І. Красовським півтори тисячі заміток з історії, культури, побуту, мистецтва, літератури лемків («Наше слово», 1977-1991). Цей цикл стане основою «Енциклопедичного словника Лемківщини».

У 1957-1969 роках працював науковцем у Львівському історичному музеї. З 1969 року - завідувач наукового відділу музею-етнопарку «Шевченківський гай». На музейній роботі присвятив себе вивченню і популяризації історії та культурних

надбань лемків. На різних посадах працював в музеї до відходу на пенсію у 1996 році.

Красовчкий є автором понад 1000 статей з лемківської тематики, які друкувалися в тижневику «Наше слово» і «Українському календарі» (Варшава), журналах «Дукля», «Дружно вперед» (Словаччина), «Нова думка» (Югославія), «Народна творчість та етнографія» (Київ), «Дзвін» (Львів), «Лемківщина» (Нью-Йорк), «Науковий збірник Музею української культури у Свиднику», «Нова думка» (Хорватія) та інших.

Окремими книжками вийшли його праці «Лемківщина у боротьбі за возз'єднання з Україною» (Нью-Джерсі, 1964), «Хто ми, лемки...» (у співавт. з Д. Солинком, Львів, 1991), «Тільки з рідним народом» (Львів, 1992), «Прізвища галицьких лемків 18 століття» (1993), «До земляків за океан» (Львів, 1993), «Лемківщина в боротьбі за возз'єднання» (Нью-Джерсі, 1994), «Михайло Ористик - визначний різьбар Лемківщини» (Львів, 1995), «Лемківська церква святих Володимира і Ольги у Львові» (Львів, 1997), довідник «Діячі науки і культури Лемківщини» (Львів, 2000), «Родина митців Сухарських» (Львів, 2003), «Незабутня Лемківщина у верхів'ї ріки Вислоки...» (Львів, 2004; співавтор А. Тавпаш), «Село Дошно — колиска мого дитинства» (Львів, 2006), «Енциклопедичного словника Лемківщини» (Львів, 2013; у співавтор. І.Челаком).

Красовський був одним із засновників суспільно-культурного товариства «Лемківщина» (1988) і Фондації дослідження Лемківщини у Львові (1991). Працюючи у 1991—1996 рр. головою правління Фондації, очолив будівництво лемківської зони музею народної архітектури та побуту, а також будівництво Лемківської церкви і Музею історії та культури лемків на території лемківської зони етнопарку «Шевченківський гай». Як музейний працівник, зібрав численні пам'ятки культури лемків для музеїв України. Був дійсним членом Наукового товариства імені Шевченка у Львові та головою його Лемківської комісії.

Помер 24 лютого 2014 року у Львові, де похований на Личаківському цвинтарі.

28 жовтня 1751 року у місті Глухів на Сумщині народився **Дмитро БОРТНЯНСЬКИЙ** (1751-1825) - український композитор, співак і диригент, один з перших українських музикантів європейського рівня, що залишив по собі вагомий внесок у формуванні української та російської музичної школи.

Рід свій предки Дмитра Бортнянського вели з села Бортне у Західній Лемківщині (сьогодні Республіка Польща). Батько майбутнього композитора, Стефан Шкурат, переїхав на Слобожанщину, де він став жителем «міста Глухова в числі тамтешніх глухівських міщан», змінив своє прізвище на Бортнянський (за назвою рідного села), в 1755

р. здобув чин козацького сотника. Там же одружився з вдовою-козачкою Мариною Дмитрівною Толстою, (прізвище Толстая - від першого чоловіка).

Початкову музичну освіту здобув у Глухівській співацькій школі, яка готувала співаків для придворної хорової капели в Петербурзі. Тут він навчався у її керівника, італійського композитора, аранжувальника Бальдассаре Ґалуппі. Згодом Ґалуппі, за вказівкою цариці Єлизавети Петрівни, узяв свого вихованця до Італії, де він навчався протягом десяти років у Венеції, Болоньї, Римі та Неаполі. В Італії було з успіхом поставлено опери Бортнянського на італійські лібретто - «Креонт» (1776), «Алкід» (1778), «Квінт Фабій» (1779). Бортнянський бере участь у діяльності музичної академії в Болоньї. Його опери йшли у венеційському театрі «Сан Бенедетто».

У 28-річному віці Бортнянський повернувся до Петербурга, де отримав посаду придворного капельмейстера, а 1784 року - капельмейстера «малого двору» престолонаслідника Павла Петровича. Перебуваючи на цій службі, Бортнянський написав три опери на лібрето французькою мовою, а також ряд творів для клавесину. 1782 року в Петербурзі вийшла друком його «Херувимська», 1784 року - триголосний хор «Хай відправиться молитва моя».

Бортнянський був першим композитором у Російській імперії, музичні твори якого почали виходити друком. Під час керівництва капелою Бортнянський написав багато інструментальних творів, опери на французькі лібретто «Сокіл» (1786), «Син-суперник» (1787), пасторальну комедію «Свято сеньйора» (1786) та ін. 1793 року в Петербурзі вийшли друком романси Д. Бортнянського.

У 1796 році, після зведення Павла I на престол, Бортнянський отримав посаду директора придворної капели, на цій посаді композитор служив до кінця життя. Як і його попередники, Бортнянський поповнював капелу переважно вихідцями з України, зокрема Глухівської співацької школи. 1802 року було засновано Петербурзьке філармонічне товариство, на концертах якого з успіхом виконувалися хори Бортнянського. 1816 року композитора було призначено головним цензором видань духовних творів.

Наприкінці життя Бортнянський продовжував писати романси, пісні, кантати. Він написав гімн «Співець у стані руських воїнів» на слова поета М. Хераскова, присвячений подіям війни 1812 року. В останні роки життя Бортнянський працював над підготовкою до видання повного зібрання своїх творів, у яке він вклав майже всі свої кошти, але так і не побачив його. Композиторові вдалося лише видати кращі зі своїх хорових концертів, написаних у молодості, як «Духовні концерти на чотири голоси, створені і знову виправлені Д. Бортнянським». Повне зібрання його творів було таки видане у 10 томах 1882 року за редакцією Петра Чайковського.

Дмитро Бортнянський помер 1825 року в Петербурзі, похований на Смоленському цвинтарі на Васильєвському острові. На могилі композитора було встановлено пам'ятник іobelіск. У 1930-х роках в ході підготовки до знищення кладовища значну частину історичних поховань було вандалізовано, зокрема втрачено й могилу Бортнянського.

Підготував: Тарас Радь